

Tummen upp! Svenska Kartläggning åk 4

Med Tummen upp! kartlägger och bedömer du elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven i Lgr 11.

PROVLEKTION: LÄSA OCH ANALYSERA SAKPROSATEXTER

Provlektion

Följande provlektion är ett utdrag ur Tummen upp! Svenska Kartläggning åk 4. I uppgiften prövas elevernas förmåga att läsa och analysera sakprosatexter. Lektionen består av:

- Tummen upp! lärarsida från sidan 31
- Elevuppgifterna från sidorna 10-11

Bedömningsstöd

Till Tummen upp! Svenska Kartläggning åk 6 finns ett kostnadsfritt och nedladdningsbart bedömningsstöd som hjälper dig att värdera elevsvaren i förhållande till kunskapskraven. Eftersom uppgifterna i böckerna följer samma mönster kan bedömningsstödet vara till hjälp även för dig som arbetar med åk 4. Dokumentet hittar du [här](#). På sidorna 3, 5 och 6 finner du stöd för bedömningar mot de kunskapskrav som är aktuella i den här provlektionen.

Så här arbetar du med provlektionen:

1. Läs igenom lärarsidan och uppgifterna.
2. Kopiera upp sidorna med elevuppgifter till klassen.
3. Låt eleverna lösa uppgifterna.

Mer om förmågorna:

Förmågorna och kunskapskraven i svenska kan vara lite svåra att överblicka. Se Skolverkets matris [Kunskapsprofil_sv.pdf](#) för hur de förhåller sig till varandra. De kunskapskrav som kan kartläggas och bedömas i provlektionen sorterar alla under förmågan att läsa och analysera sakprosatexter.

Skrivuppgifterna på sidan 11 i Tummen upp! Kartläggning åk 4 prövar elevernas kunskaper mot de kunskapskrav som handlar om hur väl eleven kommenterar centrala delar av texternas innehåll och hur väl eleven tolkar och resonerar om tydligt framträdande budskap i texterna.

Av Skolverkets kommentarmaterial och bedömningsstöd går att utläsa några mer konkreta kvalitetsmått att använda när du bedömer mot dessa kunskapskrav:

Kommentera centrala delar av textinnehållet:	Tolka och resonera om budskap i texten:
Hur uttömmande är elevens kommentarer i förhållande till vad som framgår av texten?	Hur träffsäker och relevant är elevens tolkning av textinnehållet?
Hur träffsäkra är elevens kommentarer?	Hur logiska och balanserade är elevens resonemang? Går de att följa? Innehåller de flera led eller perspektiv?
	Hur väl underbygger eleven sina resonemang med konkreta exempel, ur texten eller självupplevda?

I viss mån kan de båda kunskapskraven tyckas överlappa varandra.

Tips för fortsatt arbete!

Följ upp svaren på frågorna i uppgiften så att det blir tydligt för eleverna vad som är ett bra svar. I uppgift 1 är t.ex. det mest träffsäkra svaret att Benji känner sig trygg i sin skola. För att svaret ska bli uttömmande bör eleven även få med att Benji har roligt i skolan och att det är ganska bra ordning på lektionerna.

I uppgift 2b är det mest uppenbara svaret att personen har ett barnbarn. För att svaret ska bli uttömmande bör även perspektivet och/eller ordvalet i insändaren noteras. Eleven kanske tycker att personen har en tråkig eller gammalmodig inställning till skolan, eller formulerar sig som en gammal person. Ett sådant svar visar också att eleven har lyckats tolka textinnehållet och/eller urskilja textens språkliga struktur.

Använd de tre texterna på sista sidan i provlektionen som exempelsvar på uppgift 6. Låt eleverna rangordna texterna efter hur bra de är. Diskutera gemensamt varför den ena texten är bättre än den andra. Berör så många kvalitetsaspekter som möjligt.

Till läraren

Tummen upp! Svenska Kartläggning åk 4 är ett arbetshäfte som kartlägger elevernas kunskaper i svenska utifrån kunskapskraven i Lgr 11. Resultatet ger lärare och elever god kännedom om vilka kunskaper eleven har i svenskämnet. Det ger också goda riktlinjer för vad eleven bör träna mer på för att uppnå kunskapskraven i åk 6. Häftets övningar och elevernas resultat kan därför ses som ett ”rättesnöre” för vilka moment du som lärare bör uppmärksamma och vad som ska stå i centrum under läsåret. Materialet ger läraren ett tydligt underlag inför utvecklings-samtal och elevens individuella utvecklingsplan.

Häftets struktur och innehåll

Lgr 11 är uppbyggd av syften, centralt innehåll och kunskapskrav. *Tummen upp!* följer samma struktur med förenkling av rubrikerna i det centrala innehållet. Övningarna är framtagna på en nivå som harmonierar med de nationella kunskapskraven, som i sin tur motsvarar stoffet i det centrala innehållet.

Häftets övningar är indelade i följande områden: LÄSA, SKRIVA och TALA, LYSSNA OCH SAMTALA.

Övningarna är tänkta att likna de nationella proven och prövar om eleverna är på god väg mot de kunskaper som de lägst ska ha uppnått i slutet av åk 6. Längst ner på sidorna står de kunskapskrav som varje övning kartlägger.

Undervisning i svenskämnet i åk 4–6

För att eleverna ska uppnå kunskapskraven i åk 6 krävs det att läraren är väl insatt i det centrala innehållet, dvs. de moment och delmål som kunskapskraven förutsätter. Tillsammans skapar stoffet i det centrala innehållet och kunskapskraven en röd tråd i svenskarbetet under åk 4–6.

Elevens reflektion och delaktighet

Det är viktigt att fånga elevernas reflektioner kring sitt eget arbete i ämnet svenska. Varje moment avslutas därför med två olika rutor beroende på vad momentet innebär och vilket

kunskapskrav det prövar: *I vilka övningar ger du dig tummen upp?* och *Hur gick det?*

För att varje elev ska förstå och vara delaktig i sin kunskapsutveckling är det av största vikt att eleverna är insatta i vad kunskapskraven innebär och vad i det centrala innehållet som kraven motsvarar. Först då kan eleven se en röd tråd i strävan att utveckla förmågorna i ämnet.

Utvärdering

På omslagets sista insida finns en översikt som visar var i häftet de olika kunskapskraven prövas.

Kunskapskraven är markerade med en symbol som visar ”tummen upp”. Den kan lärare och/eller elev fylla i när de anser att eleven ligger på minst godkänd nivå i förhållande till kunskapskravet.

Översikten passar bra att använda som underlag vid pedagogisk planering, utvecklings-samtal med elev och förälder och elevens individuella utvecklingsplan.

Bedömning

När du bedömer dina elevers svar bör du iakttä om de har med adekvat fakta, har en klar förståelse för den och dessutom förmår analysera/reflektera över den nyvunna kunskapen.

Många gånger är övningarna utformade så att de kartlägger flera kunskapskrav samtidigt. De kan därmed användas för bedömning av fler kunskapskrav än det/de som direkt anges nederst på sidan.

Kopiering och komplement

Sidan 30 består av skrivlinjer och är tillåten för kopiering för de elever som önskar mer skrivutrymme i sina texter. Översikten med kunskapskraven är också tillåten för kopiering.

På Libers hemsida, www.liber.se, finns facit som nedladdningsbar pdf. Där finns också meningarna och orden till dikteringen *Lyssna och skriv!* (sidan 21) liksom instruktionen till *Huset* (sidan 28).

Åsikter om skolan

Insändare

Läs texterna.

Mobiltelefoner stör!

Nu är jag arg! Igen. Nästan varje dag i skolan måste jag stå ut med mina klasskompisars mobiltelefoner som piper och vibrerar när vi har lektion. Vår lärare blir irriterad och det går ut över hela klassen. Idag fick vi stanna kvar 10 minuter extra efter att lektionen egentligen hade slutat på grund av att några i klassen skickade sms till varandra. Suck! Vad ska jag göra?

Arg som ett bi i 5B

Vår skola är bäst!

Jag går i en skola där det känns som att alla är snälla mot varandra. Vi har många vuxna som går runt i skolan på rasterna och pratar med barnen. Det tycker jag är bra för då känner man sig trygg. Ibland spelar lärare och elever spel tillsammans. Det är kul! På lektionerna kan det vara lite stökigt ibland, men när läraren säger till blir det tyst ganska snabbt. Jag vill inte byta skola när jag ska börja högstadiet. Det tycker jag är lite läskigt.

Benji i fyran

Ingen ordning i skolan idag

Jag bara undrar – är det verkligen riktigt att skolbarn ska få bestämma vad de får ha på sig eller inte i skolan? I mitt barnbarns skola har t.ex. skolledningen låtit barnen bestämma att de får klä ut sig vissa fredagar. Är inte det väldigt oprofessionellt? Skolan ska tas på allvar. Där ska man inte leka och busa. Och man ska lära sig att man har ordentliga kläder på sig och definitivt inte mössa eller keps inomhus.

En orolig

10

Eleven läser sakprosatexter för barn och ungdomar med **flyt** genom att använda lässtrategier på ett **i huvudsak fungerande** sätt.

Kopiering förbjuden. Se s. 32.

Arbeta med *Åsikter om skolan*

Svara på frågorna.

1. Varför vill Benji inte byta skola, tror du?

2. a) Vem tror du har skrivit insändaren *Ingen ordning i skolan idag*?

b) Varför tror du det?

3. Vad har du för råd till ”Arg som ett bi i 5B”?

4. Var kan man läsa insändare?

5. Ibland skriver man en insändare för att man är upprörd. Ibland för att man tycker att något är bra. Hur tror du att ”Benji i fyran” kände sig när han skrev sin insändare?

6. Vad skulle du vilja skriva om i en insändare?

(Fler skrivrader finns på sidan 30.)

I vilka övningar ger du dig tummen upp?

Eleven visar **grundläggande** läsförståelse genom att kommentera centrala delar med **viss** koppling till sammanhanget.

Eleven tolkar och för **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om tydligt framträdande budskap i olika verk utifrån egna erfarenheter.

Uppgift 6: exempelsvar

1. När jag var på djurparken. Där skrek den hela tiden: oooooink! Oooooink! Oooooink! Den skrek hela tiden jättehögt så att man fick ont i öronen. Då blev jag jätteirriterad.
3. Jag skulle skriva om gamla gubbar och gummor. De är väldigt långsamma! När man ska köpa något i affären är det nästan alltid gamla människor före en i kassan. De tar lång tid på sig och då blir man arg och kanske försenad också. Det är inte pensionärernas fel att de är långsamma, men i så fall borde de få en egen kassa.
2. Jag skulle vilja skriva om omklädningsrummen i min skola. De är jätteäckliga! Man vill egentligen inte duscha alls, men det måste vi ju efter idrotten. Några säger att de ska duscha hemma efteråt, men det tycker jag är ofräscht. Jag förstår inte varför vi ska ha en gammal och sliten skola. Bygg om allting nu på direkten!